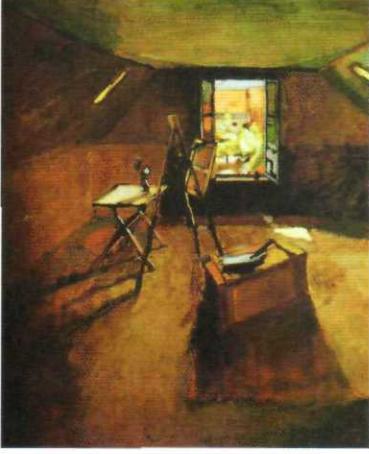

Manzarayı Duygularla Kaynaştırın Ressam:

Henri Matisse

1903, Saçakların Altındaki Stüdyo

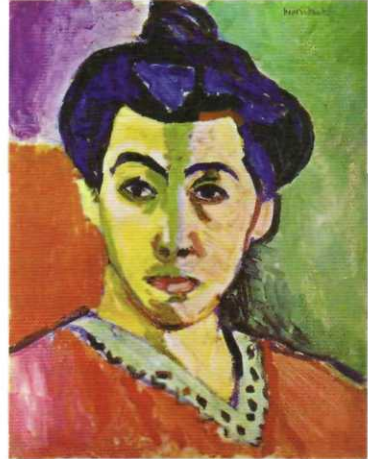
Yaşamı boyunca yirminci yüzyıl sanatına büyük şekil veren ustalardan biri olmak şerefine erişen Matisse'in dolu ve tatmin edici bir meslek hayatı vardı. 85 senelik uzun hayatının sonuna kadar bütün çevresini arzu ve istekle keşfettiği gibi, sanatı için doğru ilhamı sağlayan çeşitli yerler keşfetmişti ve oralarda yaşayarak bu ilhamı fazlasıyla kullandı. Renkleri büyük bir ustalıklı kullanışıyla Picasso ve Kandinsky ile birlikte, modern sanatın en büyük sanatçılarından biri olarak anılmaktadır.

Matisse 1869 yılının son gününde kuzey Fransa'da dünyaya geldi. 1887 - 1888'de Paris'te hukuk eğitimi alan Matisse, ertesi yıl Saint Quentin'de bir avukatın yanında asistanlık yapmaya başladı. Aynı zamanda, sabah erken saatlerde École Quentin de la Tour'da

çizim kurslarına devam etti. Ancak 1890 yılında geçirdiği apandisit ameliyatının ardından büyük ölçüde yataкта geçen bir dönem yaşadı ve bu sırada resim uğraşı giderek bir tutku haline dönüştü.

Böylece, 1891 yılında hukuk alanındaki kariyerine son vererek tamamiyle resme yöneldi ve Paris'e giderek Academie Julian'da William Bourgeois'un sınıfına kaydoldu. Aynı zamanda kısa bir süre sonra, École des Arts Décoratifs'e yazıldı, 1895 yılında sınavı kazanarak resmen Moureau'nun öğrencisi oldu.

Matisse bu dönemde, kendisi gibi ressam olan komşusu Emile Wery ile birlikte Fransa'nın Britanya bölgesini ziyaret etti. Daha önce Gauguin gibi öncü sanatçılara esin kaynağı olan Britanya'dan

1905, Bayan Matisse

1906, Terastaki Kadın

dönüşünde Matisse, saf prizmatik renklere ilgi duymaya başladı. 1897 yılında, Musée de Luxembourg'da izlenimcileri keşfetmesi de onun sanat hayatı açısından önemli bir dönüm noktası oldu.

"Benim düşümde gördüğüm dengeli, duru ve gururlu bir sanattır."

Henri MATISSE

1898 yılında, kendisine dört yıl önce bir kız çocuğu vermiş olan Amelie Parayre ile evlenen Matisse, Camille Pissarro'nun tavsiyesi üzerine balayında Turner'ın resimlerini görmek üzere Londra'ya gitti. Paris'e döndükten sonra ilkbahar ve yaz aylarını geçirmek üzere Korsika'ya geçti ve burada Akdeniz'in ışığı, renklerine yeni bir parlaklık kazandırdı. Akdeniz'in yüzyıllardır sanatçılara esin kaynağı olan tılsımlı ışığı, Matisse'in de sanatına yön veren önemli bir kaynak oldu. 1900 - 1904 yılları arasındaki dönemde, Cezanne'nin Matisse üzerinde kesin bir etkisi vardır. Matisse, bu sırada sergilere de katılmaktaydı; 1903'te Salon d'Automne'a (Sonbahar Salonu) resim verdikten sonra 1904 yılında Vollard'ın galerisinde ilk kişisel

1907, Kırmızı Eşarp

sergisini gerçekleştirdi. Cezanne, Van Gogh, Picasso ve modern sanatın öncüsü sayılan daha birçok sanatçıya henüz tanınmadan sahip çıkan Vollard'ın galerisinde sergi açmak, en azından kısıtlı fakat öncü bir sanat ortamının ilgisini uyandırmış olmalıdır.

Matisse 1905 yılı yazını Derain ve bir süre Vlaminck'le birlikte Akdeniz kıyısında bir balıkçı kasabası olan Collioure'da geçirdi. Akdeniz, hayatı boyunca Matisse için sanatına güç veren bir çekim merkezi oldu. Derain, Vlaminck ve Marquet ile birlikte, 1905 Paris Sonbahar Salonu sergisine katıldı. Bu sanatçı grubunun birbirine paralellik gösteren çalışmaları, şiddetli bir halk tepkisinin oluşmasına neden oldu ve eleştirmen Louis Vauxcelles bir yazısında onları pervasız renk seçimleri nedeniyle Fauves (Vahşiler) olarak niteledi. Bu tanımı kabul ederek kendilerine Fovist diyen sanatçılar, resimlerinde rengi temel unsur olarak kullanıyor ve saf rengin ifade gücün-

1908, Kırmızı Oda

den yararlanmayı amaçlıyorlardı. Eleştirilerin hedefinde Matisse ve özellikle de onun Şapkalı Kadın adlı resmi yer aldı. Halkın ve tutucu sanat çevrelerinin tepkisini çeken bu resim, dönemin avangart sanatına ilgi duyan Stein'lar (Michael) tarafından satın alındı. Matisse "fovizm'i" manzaranın duygularla kaynaşması olarak betimledi.

Matisse'in en sabırlı modeli olan karısı Bayan Matisse, onun bir diğer erken dönem başyapıtına da konu oldu. 1905 yılında tamamlanan Bayan Matisse saf ve yalın renkli düzlemlerle kurgulanmış kompozisyonuyla, sanatçının üslup eğilimini ortaya koymaktadır. Bu resimden kısa bir süre sonra Yaşama Sevinci adlı büyük boyutlu yağlıboya çalışmayı gerçekleştirdi. Bu resimde, belirgin kontürlerle sınırlanmış nesne ve figürler, saf renklerle tanımlanmıştır. Matisse'in sanatının ana izleği, resimleri aracılığıyla yaşama sevincini yansıtmaktır ve bu doğrultuda renk, ışık ve resmin konusundan yarar-

lanmayı amaçlar. Yaşama Sevinci, 1906 yılında "Salon des Indépendants'da" sergilendi ve yine tepkileri üzerine çekti. Paul Signac bile onun yanlış yönde ilerlediği görüşündedir. Buna karşılık Leo Stein, resmi modern zamanların başyapıtı olarak nitelendirerek satın aldı.

1906 yılında Matisse tekrar Akdeniz'in çağrısına cevap verdi ve Cezayir'e giderek Biskra Vahası'nı ziyaret etti. Buradan resimlerinde faydalanacağı çiniler, kıyafetler ve diğer yöresel nesnelere döndü. İslam ve doğu sanatı onun üzerinde belirgin bir etkiye sahip oldu.

Matisse sadece çinilere değil, doğu halılarına da ilgi duymuştur. Matisse için doğu halılarındaki dekoratif unsurlar, saf renkler, soyut biçimler ve düzeyler önem taşımaktaydı. Matisse'in resimlerindeki iki boyutluluk ve dekoratif unsurların artan önemi Gauguin'in 19. yüzyıl sonunda ortaya koyduğu tavrın bir devamı niteliğindeydi. 1908 yılında yaptığı

1908, Yeşil Gözlü Kız

Kırmızı Uyum onun doğu sanatına ve dekoratif unsurlara verdiği önemin bir sonucudur. Resimde masa örtüsü ve duvarın kırmızı renkte olması ve mavi kıvrımlı motiflerin hem masada hem de duvar yüzeyinde tekrar etmesi, resim yüzeyinin iki boyutluluğunu vurgular. Sanatçı 1907-1909 yılları arasında ders verdiği bir resim okulu da açtı fakat daha sonra sanat çalışmalarına yoğunlaşabilmek amacıyla bu okulu kapattı. 1909 yılında, Moskova'da bir iş adamı olan ve Matisse'in resimlerini toplayan Shchukin ona resim sipariş etmiştir. Matisse'in Rus koleksiyoner için yaptığı Dans ve Müzik adlı büyük boyutlu çalışmalar; saf renk kullanımı, belirgin dış çizgilerle sınırlanmış figürleri ve yaşama sevincini yansıtan temalarıyla Matisse'in başyapıtları arasında yer aldılar.

Dans'ta elele tutuşmuş daire şeklinde dans eden figür grubu ilginç bir şekilde Ambrogio Lorenzetti'nin Siena'da Palazzo Pubblico'nun duvarlarında yer alan iyi yönetim freskindeki dans eden figürleri anımsatır. Matisse, 1907 yılında bu şehri ziyaret ettiğinde Lorenzetti'nin büyük boyutlu freskini görmüş ve dans eden figürleri dikkatle incelemiş olmalıdır. Müzik ise her biri izleyiciye dönük düz mavi-yeşil bir fon üzerindeki beş adet kırmızı figürden oluşmuş oldukça sade bir kompozisyonudur. Figürlerin dizilişleri belirgin bir biçimde notaların dizilişlerini andırır. Her iki resim de 1910'da Sonbahar Salonu'nda sergilendi. 1908 yılında Berlin'e giderek burada Alman dışavurumcuların çalışmalarını görme olanağını bulan Matisse, 1910 yılında bu kez Marquet ile birlikte Münih'i ziyaret etti ve İslam Sergisi'ni gezdi. Sergide özellikle halılardan etkilendi. 1911 tarihli Ressamın Ailesi, bu etkilenmenin boyutlarını açık bir

şekilde ortaya koyar. Resimde sanatçının karısı, kızı ve iki oğlu; kanepelerin, duvar kağıdının ve hepsinden önemlisi yerdeki halının dekoratif

1909, Mavi Masa Örtüsü

1910, Rüya

kalabalığı içerisinde adeta kaybolmaktadır. Aynı yıl yaptığı Kırmızı Stüdyo ise, tek bir kırmızının iki boyuta indirgediği bir mekana yerleştirilmiş ve sadece kontürleriyle tanımlanmış nesnelere oluşmaktadır.

1911 ve 1912 kış aylarını Fas'da geçiren Matisse, bu coğrafyanın ve iklimin etkisiyle daha canlı ve ışıklı renkler kullanmaya başladı. Ancak 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi sanatında yepyeni bir evreyi gündeme getirdi. Resimlerinde biçimler giderek soyutlaşıp renkler koyulaşmaya ve siyah gölgeler artmaya başladı. 1914 tarihli Notre-Dame Görünümü ve Collioure'da Fransız Penceresi bu dönemin başyapıtları olarak gösterilir.

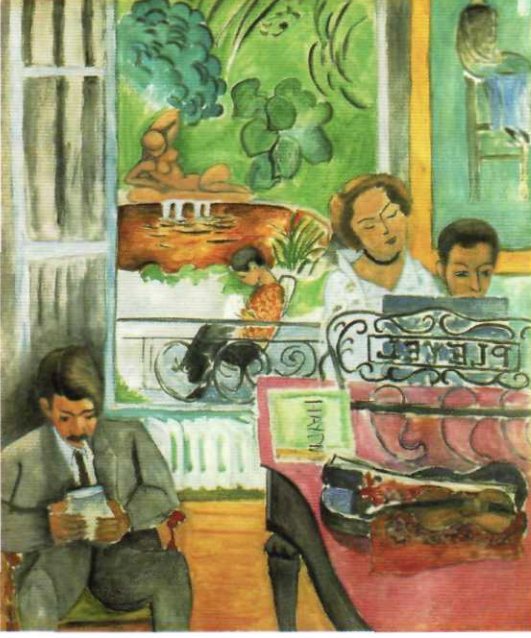
Matisse, savaşın ardından zamanının büyük bölümünü Nice şehrinde geçirmeye başladı. 1918/19 tarihli Keman Kutulu İç Mekân onun yeniden canlanan renk ve ışık ilgisini yansıtır. Bu dönemde ayrıca, dekoratif yönü ağır basan bir dizi Odalık resmi gerçekleştirmiştir.

1930'lu yıllar ile birlikte resimlerinde biçimler iyice yalınlaşmaya ve dekoratif unsurlar önem kazanmaya başladı. 1931-33 yıllarında gerçekleştirdiği ve üç parçadan oluşan büyük Dans frizi bunun en somut örneğidir. Dans'la birlikte 1935 tarihli Pembe Nü ve 1939 tarihli Müzik onun yinelenen temalarının farklı ele alınışlarıdır.

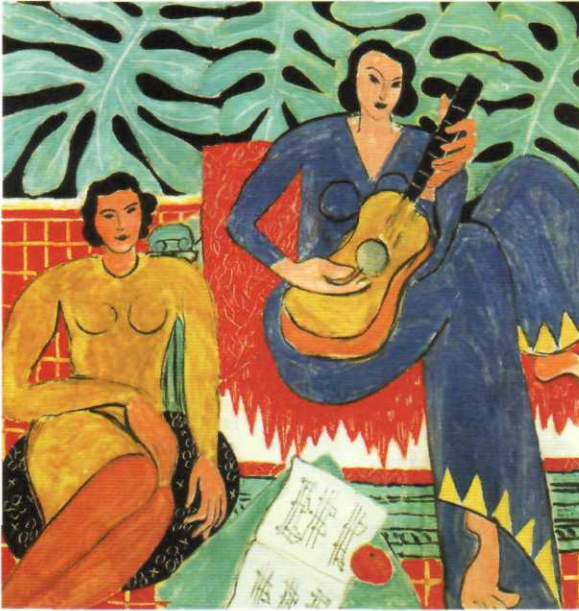
1940'lı yıllar İkinci Dünya Savaşı'na ve onu giderek yatağa bağımlı hale getiren hastalığına rağmen

1910, Konuşma

1917, Müzik Dersi

1939, Müzik

yoğun bir şekilde üretmeye devam ettiği bir dönem oldu. Jazz adlı kitap için 1947 yılında gerçekleştirdiği, kesilmiş kâğıt üzerine guaj tekniğindeki çalışmalar Matisse'in yerleşmiş sanat anlayışının farklı bir sunumunu oluşturur. İkarus bu çalışmalardan belki de en tanınmış olanıdır. İlerlemiş yaşlarında gerçekleştirdiği çalışmalarından biri de 1943 yılından beri yaşamakta olduğu Vence'deki Rosarie Şapeli için yaptığı tasarımlardır. Kesilmiş renkli kâğıtlarla hazırladığı taslaklar şapelin vitrayları olarak uygulanmıştır. Ayrıca beyaz seramik yüzeyler üzerine siyah çizgilerle gerçekleştirdiği büyük ölçeklerde Meryem ve Çocuk İsa, Aziz Dominik ve Kutsal haçla ilgili desenler yer alır. Matisse hayatının son dönemlerinde kesilmiş renkli kâğıtlarla gerçekleştirdiği çalışmalara yoğunlaştı. İlerleyen yaşı ve onu neredeyse yatağa bağlayan hastalıklar eserlerini bu farklı teknikte uygulamasına neden olmuş olabilir. 1952 tarihli Mavi Nü bu eserlerden en tanınmış olanıdır.